

15.september 2021

Innspill fra Nettverk fjord- og kystkommuner:

Grønn omstilling og økt bearbeiding i sjømatindustrien

NFKK er et tverrpolitisk nettverk som representerer 72 kommuner, fra Nordkapp i nord til Farsund i sør. I nettverket sitter ordførere og varaordførere, og våre medlemmer er vertskap for *to tredjedeler* av all oppdrettsproduksjon i Norge.

For NFKK er havbruk- og sjømatnæringene svært viktige, og vi er opptatt av å spille på lag med næringene. Vi ønsker å skape lokale arbeidsplasser og nasjonal verdiskaping, og bidra til en sunn og klimavennlig matproduksjon.

Bærekraftig utvikling av lokalsamfunnene og utvikling av lokalt næringsliv er gjensidig avhengige av hverandre for å sikre attraktive, velfungerende og sterke bo- og arbeidsregioner langs kysten. Sjømatproduksjon trenger kompetente arbeidstakere, og arbeidstakerne trenger lokalsamfunn som tilbyr gode skoler, trygge skoleveier, godt barnehagetilbud, et rikt kulturliv, idrettsarenaer og kritisk samfunnsinfrastruktur m.m.

NFKK mener det er viktig at veksten i klimavennlig og sunn matproduksjon fra oppdrett fortsetter. Men veksten må også være bærekraftig og være tuftet på Norges naturgitte fortrinn. Utviklingen må ivareta lokale behov og hindre slitasje på lokalsamfunnet. Bruken av naturressurser må være langsiktig og ivareta interessene til etterslekten.

Utvalget som skal gjennomgå grønn omstilling og økt bearbeiding i sjømatindustrien stiller følgende spørsmål:

- *Hvilke tiltak kan bidra til at mer sjømat blir bearbeidet i Norge?*
- *Hva skal til for at norsk sjømatindustri skal bli konkurranseledende på produksjon av bærekraftige sjømatprodukter?*
- *Hva vil være de største utfordringene for norsk sjømatindustri de neste tiårene, og hvordan bør vi møte disse utfordringene?*

1. Hvilke tiltak kan bidra til at mer sjømat blir bearbeidet i Norge?

Havbruks- og sjømatnæringene er viktige hjørnesteinsbedrifter i mange fjord- og kystsamfunn. Næringen bidrar til å skape arbeidsplasser og verdiskaping, trygge og sikre lokalsamfunn, og ikke minst en sunn og klimavennlig matproduksjon. Samtidig opptar oppdrettsvirksomheten store arealer i den kommunale sjøallmenningen. Bruken beslaglegger kommunenes sjøområder og medfører lokal

miljøpåvirkning, både på land og på vann. For NFKK er det essensielt at havbruk- og sjømatnæringene bidrar til å skape lokale arbeidsplasser på land i Norge.

Vi tar avstand fra dispensasjon gitt til «Norwegian Gannet» fra kvalitetsforskriften, fordi dette flytter arbeidsplasser fra lokalsamfunnene våre på kysten. Slike dispensasjoner svekker dermed lokalsamfunnene og legger ikke til rette for økt lokal verdiskaping. Havbruksnæringens legitimitet blir betydelig redusert. Utvalget bør gjennomgå regelverket i kvalitetsforskriften for å hindre at slike dispensasjoner kan gis igjen.

Vi mener at det bør gjennomgås om det i konsesjonene som auksjoneres bort og tillatelsene til utvidelse som gis, kan stilles mer eksakte krav som fremmer innenlands slakting og bearbeiding.

Det bør satses på innovasjon og utvikling slik at det vi dag omtaler som avfall fra bearbeiding kan brukes i nye produkter og dermed gi Norge et konkurransefortrinn.

Lokalsamfunnene er avhengige av stabile helårsarbeidsplasser på land. Skal vi utvikle potensialet som er innen havbruks- og sjømatnæringen må det vurderes og nøye gjennomgås hvilke andre arter fra havet som kan bearbeides på land i Norge, på allerede eksisterende anlegg, i lavsesongen.

2. Hva skal til for at norsk sjømatindustri skal bli konkurransedende på produksjon av bærekraftige sjømatprodukter?

Vi mener det er viktig at veksten i klimavennlig og sunn matproduksjon fra oppdrett fortsetter. Men veksten må være bærekraftig, både miljømessig, sosialt og økonomisk, og den må være tuftet på Norges naturgitte fortrinn. For å utvikle *bærekraftige* sjømatprodukter må det gjennomgås hvilke kriterier som ligger til grunn for en slik benevnelse.

Vi mener at viktige kriterier er at vekst innen havbruk- og sjømatnæringene må ivareta lokale behov og minimalisere slitasjen på lokalsamfunnet. Bruken av naturressursen *rent hav*, må være langsiktig og ivareta interessene til etterslekten.

Vi støtter utvikling av bærekraftig matproduksjon i våre sjøarealer og mener det må sikres at næringsaktivitet på land og i havet skjer i et samspill som ivaretar både økonomisk vekst og reduserer miljøødeleggelsene.

Vi mener videre at næringsutvikling på land og i havet må ivareta lokalsamfunnene langs kysten og sikre mulighetene til at kommende generasjoner får dekket sine behov. Videre skal arbeidstakere i norske kystkommuner ha gode lønns- og arbeidsvilkår.

Det bør utvikles internasjonale merkeordninger som sørger for at forbrukerne kan ta bærekraftige valg, bærekraft slik vi ser det innebærer flere av momentene vi har nevnt ovenfor.

Vi mener at tildeling av økt kapasitet på eksisterende tillatelser vil gi muligheter for økt produksjonsvolum for den enkelte næringsutøver og gi lavere «fotavtrykk». NFKK mener at det bør fremmes incitament for utvikling av norske råvarer for fiskefor, herunder utvikling av nye arter for oppdrett i Norge. Dette vil bidra til å redusere «fotavtrykket».

Bærekraftig sjømatproduksjon innebærer mer enn bare selve produksjonen, både oppstrøm og nedstrøm. Tilførsel av innsatsfaktorer og videreføring av ferdige produkter medfører påvirkning på lokalmiljø og utslippet av klimagasser. Dagens transportløsninger for transport av sjømat er bygget

rundt bruk veinettet. Dette medfører utslipp og bidrar til kø, lavere trafiksikkerhet og veislitasje. Bærekraftig sjømatproduksjon må fremover i større grad benytte langt mer klimavennlige transportalternativer. Sjøveien som transportåre er langt mer klimavennlig og bærekraftig enn landeveien. Tilsvarende gjelder for jernbane.

3. Hva vil være de største utfordringene for norsk sjømatindustri de neste tiårene, og hvordan bør vi møte disse utfordringene?

Vekst innen norsk sjømatindustri krever økt tilrettelegging og fylkeskommunal og statlig infrastruktur ved etablering og videreutvikling. Å være vertskap for oppdrett medfører utfordringer som øker presset på kommunal tilrettelegging og kommunale tjenester.

Vertskapskommuner for oppdrett skal forvalte de kommunale arealene som beslaglegges, både på land og på vann, gjennom aktiv forvaltning av industriområdene, sjøområdene, oppdrettslokalitetene og annen infrastruktur som næringen har behov for nettopp for å drive matproduksjon.

I de aller fleste oppdrettskommuner oppstår det konflikt mellom næringen og innbyggerne. Det er kommunens oppgave å løse disse konfliktene slik at begge parter kan leve og virke sammen. Det er umulig å sette en prislapp på uberørt natur, men svært mange innbyggere er opptatt av å ha tilgang på dette i sitt nærrområde.

All form for næringsaktivitet vil i større eller mindre grad endre og påvirke naturen. Dette vil igjen påvirke innbyggernes tilgang og bruk av friluftsliv og rekreasjon. Som et eksempel kan nevnes støy og lysforurensning fra foringsanlegg og lyssetting av oppdrettsanleggene.

For noen kommuner er oppdrettsvirksomhetens inngrep i kommunen en utfordring for andre næringer, for eksempel reiselivsnæringen. Mange innbyggere mener oppdrettsnæringen ødelegger uberørt natur – noe man kan tape på i et reiselivsperspektiv.

Oppdrettsvirksomhet medfører press i vertskapskommunene. NFKK mener den enkelte kommune vet best hvilken tåleevne den har ved å være vertskap for oppdrett. Derfor bør kommunene ha råderett over bruk av kommunale sjøarealer. NFKK sine erfaringer er at kommunene ikke har særlig innflytelse når det gjelder tilrettelegging av arealer til næringen. Når det legges opp til å øke produksjonskapasiteten, er faren at kommunenes interesser kommer under et enda større press.

Vi understreker at Havbruksfondet må videreføres og at fordelingen fra salg av nye konsesjoner bør endres, slik at kommunene/fylkeskommunene tilføres 50 prosent av inntektene og staten 50 prosent. Vi viser til at produksjonsavgiften i dag ligger på 40 øre pr produsert slakteklar laks/ørret, og understreker at produksjonsavgiften også må innføres på landanlegg der produksjonen føres fram til slakteferdig fisk.

I dag utstedes det gratis konsesjoner til oppdrettsanlegg på land. Landanleggene beslaglegger store areal i strandsonen som ellers er «fredet» for bygningsmessige inngrep. Det vil kunne bli samfunnsmessig krevende i forhold til infrastruktur, ikke minst tilgang på fornybar energi som ellers er en knapphetsfaktor. Investering i landbaserte anlegg skjer i dag gjerne som et alternativ til å kjøpe nye konsesjoner eller økte produksjonsrettigheter i eksisterende sjøanlegg. NFKK mener det blir helt feil å fritta landbaserte anlegg, som produserer fisk som går direkte til slakting, for den aktuelle produksjonsavgiften.

Vekst i oppdrettsvirksomheten medfører også økt lokal tungtransport. Transport av fersk sjømat fra oppdrettsanleggene og til salgsmarkedene gir stor veislitasje og utfordrer lokal trafiksikkerhet,

setter nye krav til beredskap, krav til veiforbindelser og nye krav til infrastruktur for gang- og sykkelveier.

Vekst i oppdrettsnæringen medfører dessverre også marin forurensning. For å kunne høste mat fra havet også i framtiden, er vi nødt til å gjøre det vi kan for å rydde opp og hindre forurensning. Langs hele norskekysten ligger det rester av gamle og forlatte oppdrettsanlegg og annet avfall fra oppdrettsvirksomhet. Kommunenes renovasjonstilbud har ofte begrensninger ved mottaksanleggene, noe som medfører nye investeringer eller kostnader ved bort kjøring. Svært mange kystkommuner bruker betydelige midler på marin forurensning. Innsamlingsaksjoner suppleres gjerne med gratis levering i avfallsmottakene. Dette er kostnader som innbyggerne må dekke over de kommunale gebyrene.

Oppsummering

Bærekraftig vekst er både bærekraftig økonomisk, miljømessig og fordelingsmessig vekst. For oss innebærer det at oppdrettsvirksomheten må bidra til å sikre verdiskaping og arbeidsplasser i kommunene og ivareta miljøet. Lokal aksept for oppdrettsvirksomhet er viktig og er en samfunnskontrakt mellom næringen og lokalsamfunnene, og sikrer en utvikling som imøtekommer behovene til dagens generasjon uten å redusere mulighetene for kommende generasjoner til å få dekket sine behov. En viktig forutsetning for bærekraftig oppdrett er at næringen kompenserer ulemper og kostnader som påføres lokalsamfunnet og slik skaper aksept og legitimitet for sin virksomhet.

NFKK ønsker bærekraftig vekst i sjømatnæringene. Bærekraftig utvikling av attraktive lokalsamfunn og utvikling av lokalt næringsliv er gjensidig avhengige av hverandre for å sikre attraktive og velfungerende bo- og arbeidsmarkedsregioner langs kysten. For å bygge attraktive lokalsamfunn som tiltrekker seg tilflyttere, er det behov for tiltak som øker bearbeidingen av sjømat på land i norske kommuner. Herunder vil også bedre infrastruktur og statlige arbeidsplasser være helt nødvendig for å være attraktive nok.

Med vennlig hilsen

Ole L. Haugen
Styreleder
Nettverk fjord- og kystkommuner